

Ion JURCA ROVINA

Eurothalia, la prima ediție

De la Săptămâna aniversară (55 de ani) din 2008 la un festival de teatru, în toamna lui 2009. Acesta este pariul Teatrului German de Stat din Timișoara. Adică un nou festival în aceeași clădire a celor trei teatre, sub genericul **Eurothalia** (15–22 noiembrie). Lucian Vârșândan susține în succinta-i întâmpinare că teatrul pe care îl conduce „se simte de-a dreptul predestinat pentru o asemenea misiune, grație poziției și profilului” acestuia. Obiectivul noului demers „îl consituie intensificarea schimbului între creatori, prilejuirea confruntării publicului timișorean cu diverse tendințe din teatrul actual, atât din România, cât și din alte țări europene, precum și promovarea dialogului intercultural.”

Opt spectacole (patru în limba română) au trezit într-adevăr curiozitatea publicului venit în sala renovată a teatrului (cu excepția unuia, susținut în sala Studio). Și nu se poate spune că n-au fost supuși provocărilor. Chiar din start, cu producția instituției-gazdă, *Toate la timpul lor* (*Alles zu seiner Zeit*) de David Ives, în regia lui Radu Alexandru Nica. Rareori am mai văzut supuși actorii acestui teatru unui asemenea travaliu fizic în relațiile dintre ei, cu obiectele sau chiar și cu ei înșiși. Cele trei texte, *Totu-i clar*; *Vorbe, vorbe, vorbe*; *Variațiune despre moartea lui Troțki*, sunt cuplate prin modalitatea scenică de abordare a unui comic exacerbat în grotesc, ca într-un serial filmic.

Totu-i clar nu e decât derularea prin repetiție paroxistică a multiplelor ipostazieri din supraefortul a doi tineri de a se regăsi într-un punct măcar de comunicare. Textul e scris, ca atare, în mod distructiv, să dovedească ineficiența și neputința cuvântului care îi înstrăinează pe cei doi în disperarea lor de a se înțelege. Mai mult, cuvintele, în inutilitatea lor, rămân în urma gesturilor și mișcărilor prin care personajele se străduiesc să se apropie, să dea fizicului funcția primară a comunicării, fie și prin acuplare (precum în regnul animal). O privire de sus, dintr-un ocean al unui intelect supradotat, loc unde spectatorul mai greu ajunge în palierul lui mental, ținut mai jos de prea accentuatele, fără expresivitate, gesturi mimetice. Ioana Iacob (*Betty*) și Alex Hallka (*Bill*) reușesc un efort fizic remarcabil.

Într-un abstract forțat se află al doilea text, în care trei personaje, așa-zise *Milton*, *Swift* și *Kafka*, vor să scrie „Hamlet”, o întreprindere extrem de gălăgioasă și caraghioasă, ca o manifestare de maimuțe, un absurd al degradării limbajului, dirijat de pe o scară a negării. Mai consistentă este *Variațiune despre moartea lui Troțki*, cu aplicabilitate mai clară în relația cu spectatorul. Cu un topor de alpinist înfipt în cap, înainte de a muri, personajul *Troțki* filosofează cu nonșalanță și nepăsare despre moarte și istorie, în relație cu *Doamna Troțki*. Dincolo de exagerările erotice, cu note vulgarizatoare, discursul sarcastic și imaginea de simbol ale personajului ridică întreg spectacolul, având de altfel și prestația de vârf a actorului Rareș Hontzu, acompaniat în răspunsurile, mai cu seamă fizice, de Daniela Török (*Doamna Troțki*).

Teatrul Tineretului Piatra Neamț, prezent cu trei producții, a cucerit publicul cu cel mai bun spectacol din Festival: *Herr Paul* de Tankred Dorst, în regia lui Radu Afrim. Captiv, cu soția lui și o copilă cufundată în muțenie, prin retragerea în locul său (o fabrică dezafectată), consolidat, cu un interior muzeistic, din care își face însăși locuirea ființei sale, *Herr Paul* opune exteriorului agresiv propria interioritate, fortificată

și apărată până la limita umanului. În lupta cu atacurile din afară (persoanele care îl asaltează cu interesele și amenințările de evacuare), personajul, contorsionat în singurătatea lui, se umanizează prin tragism și se metamorfozează, în propriul muzeu, în simbolul rezistenței, până dincolo de moarte. Cezar Antal construiește un personaj definit din multiple nuanțări, transferate în semne cu înțelesuri ce se transmit spre spectator, un personaj care vorbește capital prin înfățișarea lui cumplită de om înstrăinat cu sinele său în apărarea față de o lume ostilă. În tensiunea lui condusă spre limita suportabilității, spectacolul lui Afrim are momente de respiro muzical, de umor chiar, relaxând parcă și imaginea interioară dată de scenografia Iulianei Vîlsan. Din trupa de interpreți care răspund efectelor necesare, nu se uită Lucreția Mandric (*Luise*), Matei Rotaru (*Helm*). Spectacol cu miză regizorală, cu vocația măsurii și expresivității.

Teatrul Odeon a venit la Festival cu *Șefele* de Werner Schwab, în regia lui Sorin Militaru. Dialogul absurd între cele trei bătrâne scăpătate, cu amintiri din trecut, cu vise despre viitor, dar aflate, de fapt, în afara timpului real, aduce în prim-plan drama sfârșitului și, mai presus, imaginea vieții reconstituite din fragmente. Comic învăluit de melancolie, grotesc delirant. În special, personaje cu multă acuratețe definite de trei mari artiști: Dorina Lazăr (cu volubila sa *Grete*), Coca Bloos (cu o perfectă mască a umilinței în *Mariedl*), Emilia Dobrin (fantasmagorica, agresiva *Erna*) – adică actrițele, miza importantă a spectacolului.

Clasicul *Nathan Înțeleptul* (*Nathan der Weise*) de Gotthold Ephraim Lessing, producția Teatrului Evreiesc din București, într-o echilibrată montare a lui Grigore Gonța, a fost binevenit pentru publicul timișorean, cu percepție pentru mesajul luminos al piesei. Actualitatea temei toleranței religioase transpare evident într-un joc, să-i zicem, înțelept, pe muchie între gravitate și umor, cu priză la sală. Înțeleptul lui Mihai Ciucă (*Nathan*) este autentic și convingător, simpatic; mai schematic, dar copleșit de mesaj, personajul lui Cornel Ciupercescu (*Saladin*). Marius Călugărița (*Templierul*), Geni Brenda (*Recha*), Monia Pricopi (*Daja*), Luana Stoica (*Sittah*), ca și ceilalți, într-o evoluție de ținută. Precum și labirintul decor al Anei Maria Silaghi.

Teatrul Tineretului din Piatra Neamț și-a afirmat diversitatea repertorială în Festival pe care l-a susținut cu încă două spectacole. *Cu dragostea nu-i de glumit* de Alfred de Musset a însemnat pentru public plasarea într-o relație degajată cu scena, nu doar prin sentimentul aflat în joc, ci și prin seninătatea cu care țese intriga în spectacol regizorul Alexandru Dabija, stăpân pe mijloacele seducției în jocul actorilor. Accentul pe umor face să salveze subiectul. O trupă de interpreți egală cu sine, exuberantă, cu nominalizări: Andrea Gavrilu (*Christine*), Isabela Neamțu (*Rosette*), Dragoș Ionescu (*Philippe*). A treia producție a nemțenilor a fost *Răs nervos* de Christopher Durang, în regia lui Szabó K. István, o parabolă a alienării, în derizoriu, absurd, cu doi remarcabili actori: Isabela Neamțu, Cezar Antal.

A fost prezent și medievalul, prin piesa lui Wolfram von Eschenbach, *Parzival* (*Raubkopie*), pusă în scenă de Teatrul Biel Solothurn din Elveția. Proiecția făcută în actualitate de regizorul Max Merker vizează demitizarea eroicului. Experiența dramatică a personajului în căutarea Graalului este transfigurată într-un experiment-spectacol, cu efecte minimaliste. Scenele mizează pe sugestivitate sau mimarea întâmplărilor, personajele aflându-se când cu picioarele pe pământ, când într-un fel de zbor sugerându-le trecerea în timp. Lirismul transferă povestea eroicului în stare emoțională. În roluri, jucate cu o implicare debordabilă în efort și efecte: Aaron Hitz (*Parzival*), și în multiple întruchipări, Maia Alban-Zapata, Esther Becker, Gerhard Palder.

Festivalul s-a încheiat cu... *Before the End After...*, un spectacol de Baczó Tünde, în producție proprie. În absența cuvântului, expresivitatea fizicului în mișcare

și sunet, *Ea* – Baczó Tünde, și *EI* – Paul Cimpoiu, căutându-se în lumea din jurul lor, aspirând să-și păstreze frumusețea și sinceritatea într-o iubire. Alături de cei doi, o echipă de dansatori, în decorul Giorgiane Săvuță, cu muzica lui Tibor Cári, costumele semnate de György Eszter, într-o semnificare mută a nevoii de a „descoperi lumea pură” (ca s-o citez pe producătoare), cel puțin pe durata spectacolului.

Așa cum, pe durata celor opt seri, Festivalul „Eurothalia” a redescoperit multiplele modalități ale teatrului de a comunica emoțional cu publicul său, care a populat cu încredere și curiozitate sala. Spectacole pe linie, dar și o lansare de carte: *De la Hamlet la Hamlet și mai departe* de Mircea Morariu, editată de Fundația „Camil Petrescu”, drept supliment al revistei *Teatrul azi*. Volumul cuprinde șapte recente interviuri ale autorului cu Ion Caramitru, sub formula unui schimb de idei și de opinii în refacerea unei impresionante cariere artistice, dar și politice. Textul este însoțit de un bogat material documentar și iconografic.

ALBA IULIA și GALAȚI

Adriana TEODORESCU

Nostalgiei de toamnă

Până la deschiderea „sezonului de primăvară”, festivalurile teatrale din România intră în hibernare, lăsându-ne suficient timp (chiar prea mult, după părerea mea) să analizăm și să comentăm trecutul sezon festivalier autumnal.

Se deschid porțile poveștilor...

...iar alaiurile de prinți și prințese, de regi, regine, împărați și-mpărătese, pitici, duhuri și vrăjitoare defilează într-un maraton al teatrului, de la Iași la Alba Iulia, de la Cluj la Galați și București, îndulcindu-ne toamna, criza, viața.

De la an la an, trăiesc cu nostalgia ediției precedente și cu speranța celei ce va fi. Și ca de fiecare dată, săptămâna teatrală petrecută la **Alba Iulia** nu mă dezamăgește. Redenumit și „rebranduit”, actualul **Festival Internațional de Teatru** nu-și schimbă însă formatul și bine face, pentru că este un eveniment cu țintă pe termen lung ce vizează evoluția culturală a comunității și înscrierea orașului în circuitul cultural european.

Povestea acestei toamne începe în mândra cetate Alba Carolina unde, pentru al patrulea an consecutiv, Teatrul de Păpuși „Prichindel” oferă la început de octombrie comunității și oaspeților o cură de teatru. Spectacole de toate felurile, pentru toate gusturile și vârstele, ateliere de creație pentru copii și pentru profesioniști, proiecții nocturne de film, expoziții, lansări de cărți, cafele „cu tâlc” voie bună și mult profesionalism. Bine fundamentat, scopul festivalului, atins din prima ediție, se transformă în tradiție, odată cu redefinirea evenimentului ca „Festival Internațional de Teatru”. Spectatorii apreciază diversitatea stilurilor și mijloacelor de expresie din teatru, iar invitații se bucură de eleganța contemporană a unei cetăți din poveste...

Este admirabil efortul desfășurării acestei ediții a festivalului teatral organizat de singura instituție profesionistă de spectacol din municipiu – Teatrul de Păpuși „Prichindel” care a reușit în 5 zile să ruleze 600 de invitați din țară și din Europa, câteva mii de spectatori din Alba Iulia și din împrejurimi și nenumărați prieteni pe viață! Selecția spectacolelor și a evenimentelor ce compun un festival profesionist,